

J.nr. 23-2313-000032
Ref.: KEDR/CHAJEN/CHAMAD
Den 5. september 2023

Høringsnotat vedr. ekstern høring af bekendtgørelse om tilskud til rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning		
	Bemærkninger	Opfølgning
1.	Danmarks fem nationalparker (fælles, koordineret svar)	
1.1.	<p>Nationalparkerne skal prioriteres højere i bekendtgørelsen Nationalparkerne fremfører at nationalparkerne bør prioriteres højere. (nærmere begrundelse herfor er sendt per mail til Landbrugsstyrelsen d. 15. maj 2023 som opfølgning på interessentmøde i maj 2023).</p> <p>Nationalparkerne anmoder på den baggrund om:</p> <p>a) At denne prioritering eksplicit afspejles i bekendtgørelsen, så nationalparkerne fortsat fremgår af § 1.</p> <p>b) At nationalparkerne genindplaceres som nr. 3 i prioriteringsrækken i overensstemmelse med prioriteringen i § 7, stk. 3 i den gældende bekendtgørelse, også før HNV-kriteriet, for derved at understøtte nationalparkerens arbejde med at skabe mere og bedre natur.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at bekendtgørelsens § 1 og § 7 ikke omhandler prioritering, men reglernes anvendelsesområde og støtteberettigelseskriterier, dvs. krav til at modtage et tilsagn om tilskud på denne projektstøtteordning.</p> <p>Det fremgår af bekendtgørelsens § 6, at Nationalparker faktisk bliver prioriteret i projekter med beliggenhed udenfor særligt udpeget Natura 2000-områder, der indeholder forberedelse til afgræsning, og hvor minimum 0,1 ha af projektarealet scorer 5 eller derover på HNV-skalaen. Her vil projekter først prioriteres først efter HNV-score og dernæst om projektarealet er beliggende i en Nationalpark.</p> <p>Det er derfor Landbrugsstyrelsens vurdering, at der er taget højde for de danske Nationalparker i bekendtgørelsen.</p> <p>Projektstøtteordningen er målrettet Natura 2000-områderne og arealer med en høj naturværdi ifølge HNV-skalaen. Disse arealer findes allerede i Nationalparkerne og dermed kan arealer i</p>

		Nationalparkerne få tilskud til både rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning.
1.2	<p>Det bør igen være muligt at få tilskud til rydning i nationalparkerne Nationalparkerne fremfører at de finder det ærgerligt og begrænsende for muligheden for at skabe mere og bedre natur, at Landbrugsstyrelsen med udkastet til bekendtgørelsen fortsat afskærer lodsejere i nationalparker fra at kunne søge tilskud til rydning, da bekendtgørelsen alene muliggør rydninger i og i tilknytning til de særligt udpegede Natura 2000-arealer, jf. udkastets § 12.</p> <p>Nationalparkerne gør opmærksom på, at Fødevareministeriet med bekendtgørelsen i 2020 gav lodsejere i nationalparkerne denne mulighed og behovet for rydning er fortsat stort, da mange lysåbne arealer er så tilgroede af vedvegetation, at maskinel rydning kan være en nødvendighed for overhovedet at muliggøre græsning.</p> <p>Nationalparkerne anmoder på den baggrund om, at bekendtgørelsen igen giver lodsejere i nationalparkerne mulighed for at søge om tilskud til rydning af tilgroede arealer.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at der som udgangspunkt ikke findes forudbestemte arealer, der har potentiale for rydning udenfor de særligt udpegede Natura 2000-områder til rydning. Der er ikke krav til rydningsmetode på denne ordning, men kun vejledning om hensigtsmæssige rydningsmetoder på de forskellige naturtyper. Der er derfor en risiko for, at der gives tilskud til at rydde værdifuld natur, såsom gamle træer, krat og buskads, der er vigtige levesteder for dyr og planter, når der ikke er tale om et forudbestemt areal med potentiale for rydning. Og dette vil være i strid med ordningens formål.</p> <p>Landbrugsstyrelsen har undersøgt mulighederne for at understøtte den efterspurgte mulighed for at søge om tilskud til rydningsprojekter uden for de særligt udpeget Natura 2000-områder til rydning. Det har på nuværende tidspunkt ikke været muligt at sikre et administrationsgrundlag, der forhindrer rydning af værdifuld natur. Der skal udarbejdes de rette kriterier for rydning, der sikrer at værdifuld natur ikke bliver ryddet, før tilskud til rydning uden for de særligt udpeget Natura 2000-områder til rydning bliver muligt.</p>
1.3	<p>Skovbevoksede og lysåbne arealer i skov bør omfattes af hegningsordningen Et væsentligt middel til at øge biodiversiteten er at øge græsning i skovområder.</p> <p>Nationalparkerne fremfører at de har noteret sig, at Landbrugsstyrelsen i § 2, stk. 1, nr. 6 i udkast til bekendtgørelse har udvidet definitionen af skov ved at indskrive, at skov ”omfatter ikke landområder, der hovedsageligt anvendes til landbrugsmæssige eller bymæssig formål.”</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen, men giver anledning til ændringer i vejledningen: Definitionen af skov i bekendtgørelse er fra Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1305/2013. Definitionen af skov har således ikke en sammenhæng til dansk fysisk planlægning og opdeling af Danmark i en byzone, landzone og sommerhusområder.</p>

	<p>Nationalparkerne fremfører at de ikke kan tolke denne udvidelse anderledes, end at det dermed er muligt at inddrage skovbevoksede arealer i landbrugsområder (dvs. i landzone) og byzone, som ikke er udlagt som fredskov (bortset fra muligheden for at inddrage op til 0,5 ha egentlig skovområde), kan indgå som tilskudsberettigede arealer i forbindelse med hegninger.</p> <p>Nationalparkerne konstaterer dog at vejledningen ikke er ændret på dette punkt, og opfordrer på den baggrund Landbrugsstyrelsen til at konsekvensrette vejledningen i overensstemmelse med udvidelsen af definitionen.</p> <p>Nationalparkerne anmoder på den baggrund om, at der åbnes mulighed for at inddrage tilgrænsende skovarealer i forbindelse med tilskud til hegning m.v.</p> <p>Det fremfører endvidere at det i den sammenhæng er problematisk, at vejledningen i definitionen af skov begrænser mulighederne for at få heget vigtige lysåbne arealer ved at tage udgangspunkt i, at skov er lig med fredskov, jf. afsnit 4.6, tredje dot, i udkast til vejledningen til ordningen. En begrænsning som ikke fremgår af bekendtgørelsen, der alene opererer med definitionen ”skov”.</p> <p>Fredskov rummer lysåbne arealer, til tider endog en betragtelig andel (op til 50 %), som dermed afskæres fra at kunne blive omfattet af tilskudsordningen. At udelukke de lysåbne arealer i fredskov fra tilskudsordningen må betragtes som en fejl.</p> <p>Nationalparkerne anmoder således om, at det i bekendtgørelsen præciseres, at skov kan indgå i hegninger, hvis det ligger i landbrugsområder (ej fredskov), samt at lysåbne arealer i fredskov fremover bliver tilskudsberettigede.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen vil foretage de nødvendige rettelser i vejledningen, så der er overensstemmelse mellem definitionen af skov i bekendtgørelsen og vejledningens beskrivelse af skov, som den administreres på ordningen.</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at der som udgangspunkt ikke kan indgå arealer med skov eller arealer beliggende i skov i et projektområde, da EU-forordningsgrundlaget for LDP er fastlagt på en sådan måde, at tilskudsprojekter rettet mod arealer i det åbne land ikke kan indeholde skovområder.</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at udvikle og forbedre ordningen, og vil også arbejde på muligheden for, at det kan blive muligt at yde tilskud til at forberede arealer til afgræsning i et område, der både indeholder skov og lysåben natur.</p>
1.4	<p>Klaplåger mv. Nationalparkerne opfordrer til, at klaplåger og stenter bliver støtteberettiget.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Klaplåger og stenter er ikke støtteberettigede, da opsætning af disse ikke betragtes som en nødvendig og direkte relateret udgift for at gennemføre et projekt om forberedelse til afgræsning.</p>

		<p>Dette skyldes, at klaplåger og stenter ikke har betydning for driften af arealerne som afgrænsningsarealer. Udgifterne til disse er derimod forbundet med offentlig færdsel på arealerne og kan indgå i projekterne, dog ikke finansieret af denne projektstøtteordning.</p>
2	Landbrug og Fødevarer	
2.1	<p>Landbrug og Fødevarer fremfører at tilskud til rydning og hegning er en vigtig ordning i forhold til sikring af natur og biodiversitet i Danmark, hvorfor det er vigtigt at ordningen er nem at søge og håndtere for ansøgerne. Det er positivt, at der afsættes flere penge til ordningen, og at flere arealer tages ind i ordningen.</p> <p>Landbrug & Fødevarer fremfører at de i en årrække har efterspurgt betydelige forbedringer – især af teknisk-administrativ karakter-</p> <p>Landbrug og Fødevarer fremfører at der er behov for en langt større forudsigelighed i forhold til planlagte ansøgningsrunder, frister, svar på tilsagn og udbetalinger. De mener at det, i forhold til den langsigtede planlægning er vigtigt for ansøgere, at der er klarhed over, hvornår ansøgningsrunder afholdes, og hvordan man som ansøger skal indrette sig. Ligesom det er helt afgørende, at ordningen understøttes af robuste ansøgningsystemer, klare udmeldinger om regler, kontrolkrav osv., så man som støttemodtager kan indrette sig uden høj risiko for at begå fejl.</p> <p>Landbrug & Fødevarer fremfører at de i tidligere års ordninger har set helt urimelige eksempler på sanktioner, som ikke er proportionelle, og som ikke har nogen som helst betydning for formål og effekt for ordningen. De fremfører at det er uholdbart hvis kontrol og sanktioner administreres på denne måde, da det kan betyde at lodsejere afholder sig fra at søge ordningen.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningerne og vil forbedre kommunikationen om åbning af ordningen, så det bliver muligt for lodsejere at planlægge og forberede sig i god tid inden årets ansøgningsrunde. Dette kan f.eks. ske via ordningens tilskudsguiden på Landbrugsstyrelsens hjemmeside.</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre det administrative set up omkring styrelsens støtteordningerne, herunder ansøgningssystemet og eventuelle IT-udfordringer.</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan desuden oplyse, at der skal være proportionalitet mellem eventuelle sanktioner og en overtrædelses alvor, omfang og varighed. Dette sikres dels gennem udformning af reglerne og den administrative praksis ved sagsbehandling af sagerne. Og dette er et fokusområde for Landbrugsstyrelsen.</p>

	<p>Det er også vigtigt for at sikre fuld hjemtagning af landdistriktsprogrammet 2014-2022 (hvilket indebærer, at alle projekter skal være afsluttede senest den 10. juni 2025)</p>	
2.2	<p>Forudsigelighed og planlægning og kommunikation</p> <p>Landbrug og Fødevarer fremfører at det ikke fremgår af høringen hvornår ansøgningsrunden åbner. Der har i nyhed på Landbrugsstyrelsens hjemmeside stået, at den forventes at være åben i oktober til december. Ansøgere bør altid i god tid forud for åbning kunne opnå et klart billede af indhold og timing af kommende ordninger.</p> <p>Landbrug og Fødevarer bemærker, at der i høringen henvises til et bilag 2, der ikke er indeholdt i høringen. ligeledes savner de et link til ordningens kortgrundlag. Landbrug og Fødevarer fremfører at det er vigtigt af hensyn til planlægning og forudsigelighed for ansøgerne, at hele ansøgningsgrundlaget er kendt og tilgængeligt i god tid forud for ordningens åbning.</p> <p>Derudover ønsker Landbrug og Fødevarer fortsat en opdatering af kortlaget med særlige udpegninger i N2000. Dette bør ske i en proces, der giver mulighed for høring og inddragelse af lodsejere.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen skal hertil oplyse, at ansøgningsrundens start- og slutdato fremgår af § 3 i udkastet til bekendtgørelsen, der har været i høring.</p> <p>I overensstemmelse med Landbrugsstyrelsens bemærkninger ovenfor i pkt. 2.1, vil styrelsen fremadrettet sikre en bedre kommunikation på et tidligere tidspunkt, så lodsejere og andre kan planlægge og forberede sig bedre på årets ansøgningsrunde.</p> <p>Landbrugsstyrelsen offentliggør bekendtgørelsen 4 uger inden ikrafttrædelse, hvorfor ansøgerne har god mulighed for at sætte sig ind i kortgrundlaget forud for ordningens åbning i oktober. Desuden er det altid muligt at tilgå kortgrundlaget på Danmarks Miljøportal eller Landbrugsstyrelsens side på MiljøGIS, hvor f.eks. HNV-kortet også fremgår.</p> <p>Landbrugsstyrelsen vil indgå i en dialog med Miljøstyrelsen med henblik på mulighederne for en opdatering af de særligt udpegede Natura 2000-områder til rydning og pleje med afgræsning. Kortgrundlaget er Miljøministeriets ressort og Landbrugsstyrelsen har derfor ikke alene mulighed for en opdatering.</p>
2.3	<p>Ændringer</p> <p>Landbrug og Fødevarer fremfører at det er positivt, at ændringer vil kunne påbegyndes inden godkendelse for egen regning og risiko. Landbrug og Fødevarer fremfører at manglende IT-moduler historisk set har været en hindring for fremdrift i projekterne. Det er dog vigtigt, at en ansøger til enhver tid kan</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningerne og kan dertil oplyse, at styrelsen planlægger med at åbne for ændringsmodulet snarest muligt, således at ændringsanmodninger kan indsendes umiddelbart efter et tilsagn er givet.</p>

	opnå vejledning fra Landbrugsstyrelsen om regler og rammer for ordningen, herunder for ændringer.	
2.4	<p>Udbetalinger</p> <p>Det er afgørende, at Landbrugsstyrelsen lever op til egne mål i forhold til udbetalinger, ligesom det er afgørende, at ansøgere kan indsende udbetalingsanmodninger, når de har brug for det.</p> <p>Når Landbrugsstyrelsen IT-moduler til udbetaling ikke er klar, så forlænges ansøgernes opretholdelsesperiode de facto, da opretholdelsesperioden først regnes fra den dato, hvor udbetalingen er gennemført. Og der kan pr. definition ikke laves en udbetaling, hvis anmodningen ikke er indsendt (på trods af at projektet i virkelighedens verden er færdigt).</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningerne og kan dertil oplyse, at styrelsen planlægger at åbne for udbetalingsmodulet snarest muligt.</p>
2.5	<p>Kontrol</p> <p>Kontrol af ordningen har i en årrække blevet opfattet som værende meget nidkær. Det er vigtigt, at mindre afgivelser eller ændringer ikke medfører ikke-proportionelle sanktioner.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen har noteret bemærkningerne og der henvises til svaret ovenfor i pkt. 2.1.</p>
2.6	<p>Sammenhæng med efterfølgende ansøgning om tilskud til pleje af arealet</p> <p>Det er vigtigt, at det er muligt for ansøgere om rydning og hegningstilskud, at søge og opnå tilskud til pleje af græs- og naturarealer når projektet er færdigt.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at prioriteringskriterier på arealstøtteordningen om pleje af græs- og naturarealer og denne ordning fra 2023 netop er blevet mere sammenhængende og enslydende. Dette har været et særligt hensyn med de foretagne ændringer.</p> <p>Desuden skal det nævnes, at marker med et projekt om tilskud til forberedelse til afgræsning nu bliver prioriteret på lige fod med vådområde- og lavbundsprojekter i forhold til at opnå tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.</p>
2.7	<p>Prioriteringsmodel</p> <p>Prioriteringsmodellen er ændret, så der ikke længere prioriteres ud fra et pointsystem. I stedet prioriteres der nu efter projektområdets størrelse, HNV-værdi og beliggenhed i Nationalparker. I lyset af at der er mange midler til rådighed i programmet, så bør alle</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Det er forventningen, med bl.a. ændring af ordningens støtteberettigelseskriterier, at antallet af ansøgninger i 2023 vil blive større end tidligere ansøgningsår. Landbrugsstyrelsen vil imødekomme alle</p>

	tilskudsberettigede ansøgninger kunne modtage tilskud i 2023.	ansøgninger, så vidt det er muligt, men kan ikke garantere dette på nuværende tidspunkt.
2.8	§4, stk. 4: Det er uhensigtsmæssigt, at man ikke kan have flere projektområder med i én ansøgning, da det øger risikoen for fejl fra ansøger.	Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at det ikke har været muligt at behandle ansøgninger med flere projektområder i en ansøgning grundet administrative og tekniske årsager. Derfor er det kun muligt at indsende en ansøgning pr. projektområde. I forbindelse med indsendelse af en ny ansøgning med dertilhørende projektområde, er det muligt at genbruge dele af den tidligere indsendte ansøgnings oplysninger om ansøger. Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre ordningen, og vil medtage bemærkningen i arbejdet til hermed.
2.9	§9 stk. 2 Ved de meget store indhegninger kan det være en udfordring kun at have en enkelt elforsyning, der bør derfor være mulighed for at søge om en ekstra elforsyning i disse tilfælde.	Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Landbrugsstyrelsen vurderer, at det er tilstrækkeligt med tilskud til en enkelt elforsyning pr. projektområde for at sikre et funktionelt hegn med strøm, også hegn af flere kilometers længde.
2.10	§11 stk 5: Ifølge bekendtgørelsen må projektområdet ikke omfatte arealer med skov. Det er problematisk, at ordningen ikke tilgodeser muligheden for at græsse skov og lysåbne arealer sammen. Dette foreslås derfor ændret, så skovarealer naturligt kan indgå i hegningen.	Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen: Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at der som udgangspunkt ikke kan indgå arealer med skov eller arealer beliggende i skov i et projektområde, da EU-forordningsgrundlaget for LDP er fastlagt på en sådan måde, at tilskudsprojekter rettet mod arealer i det åbne land ikke kan indeholde skovområder. Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at udvikle og forbedre ordningen, og vil undersøge muligheden nærmere i forhold til EU-reguleringen, så det fremadrettet kan blive muligt at yde tilskud til at forberede arealer til afgræsning i et område, der både indeholder skov og lysåben natur. I 2024 gælder der ny EU-

		lovgivning for denne ordning og de efterspurgte muligheder for at inkludere skov, vil derfor blive undersøgt nærmere til åbningen af ordningen næste år.
2.11	<p>§13, stk 7:</p> <p>Der er krav om, at alt ryddet materiale skal fjernes fra arealet. Dette krav er uheldigt, set i lyset af den store biodiversitet, som er knyttet til dødt ved. Der bør derfor gives dispensation til, at ryddet materiale kan deponeres i bunker til gavn for biodiversiteten. Gyvel og andre invasive arter er naturligvis en undtagelse, og bør altid fjernes.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen arbejder løbende med at forbedre ordningen og vil medtage bemærkningen i arbejdet hermed. I den forbindelse vil der være behov for en faglig afklaring af, hvordan det ryddede materiale kan placeres i projektområdet med henblik på at fremme biodiversiteten, samt hvordan proportionelle og administrativt håndterbare krav herom kan formuleres. .</p>
2.12	<p>§14 stk. 5</p> <p>Der kan maksimalt gives tilskud til det antal meter hegn, svarende til omkredsen af det indtegnede projektområde i IMK. Dette er meget problematisk på arealer, hvor det er meget kuperet, eller hvor det er nødvendigt at hegne langs et naturligt slynget vandløb. Det bør være muligt at søge ekstra midler til hegn på arealer som disse, da det er meget vanskeligt at indtegne en hegnslinje på et 2-dimensionalt kort, som stemmer overens med virkeligheden på meget skrånende arealer, da den faktiske hegnslinje er meget længere end en indtegnet linje i IMK.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsens Internet Markkort understøtter kun 2-dimensionelle kort.</p> <p>Hvis der skal gives mulighed for at søge om ekstra meter hegn som følge af f.eks. kuperet terræn, skal der udvikles en metode, der kan understøtte denne mulighed. Denne metode skal desuden medvirke til, at kontrollen af det færdige projekt stadig kan ske effektivt og med et rimeligt ressourceforbrug.</p>
2.13	<p>§14 stk. 9</p> <p>Fangfolde skal ifølge bekendtgørelse befinde sig inden for projektområdet og kan således kun benyttes på arealer, der har opnået tilsagn efter denne bekendtgørelse. Dette er uflexibelt.</p>	<p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsen:</p> <p>Landbrugsstyrelsen gør opmærksom på, at det i 2022 og 2023 kun er muligt at få dækket tilskud til faste fangefolde. Det betyder, at fangefolden dermed altid vil være på projektområdet, og ikke længere er et mobilt element.</p> <p>Landbrugsstyrelsen kan hertil oplyse, at fast fangefold er blevet introduceret på ordningen, da mobile fangefolde er vanskeligt at foretage en fyldestgørende kontrol af. Styrelsen er efter EU-reglerne forpligtet til at kunne foretage en fyldestgørende kontrol.</p>

Høringssvarene kan ses i deres fulde længde på høringsportalen.